

УДК 78.03:[7.079:7.092](477)(045)

ФЕСТИВАЛЬНО-КОНКУРСНИЙ РУХ У ПРОЕКЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ**Менько Назар Андрійович** – аспірант,

Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0003-0871-4158>DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi45.647>

menkonazar@gmail.com

Досліджується фестивально-конкурсний рух в Україні як комплексне сучасне культурно-мистецьке явище в динаміці його розвитку. Проаналізовано особливості становлення та формування українського фестивально-конкурсного руху як проектної діяльності щодо розвитку культурного життя України та підтримки талановитих митців. Аналіз обраних наукових джерел надав можливість окреслити ключові аспекти щодо осмислення феномену українського фестивально-конкурсного руху. З'ясовано, що з розвитком комплексного явища фестивально-конкурсного руху як одного з провідних векторів розвитку сучасної творчості, постає потреба в формуванні та систематизації перспективних напрямів української культурної спадщини у контексті фестивально-конкурсного руху. Визначенні ціннісні аспекти фестивально-конкурсного руху в розвитку української культури з моменту здобуття державної незалежності. Акцентовано увагу на спільних та відмінних рисах фестивального й конкурсного руху. Представлено фестивально-конкурсну мапу в Україні як емпіричну дослідницьку базу.

Ключові слова: музична культура, естетична культура, фестиваль, український фестивально-конкурсний рух, конкурс, мистецтво.

Актуальність проблеми дослідження. В сучасному світі формування автентичного іміджу країни стає дедалі актуалізованим на шляху європейської інтеграції. Україна, як й інші країни, розуміє важливість представлення власної культурної спадщини та сучасного мистецтва на міжнародному рівні. За допомогою різноманітних заходів й проектів вона може продемонструвати свою унікальну культуру, що поєднує традиції та новаторство. Інтернаціональні культурні заходи не лише забезпечують популяризацію української культури, але й стимулюють розвиток мистецтва та культури загалом. Тому формування престижного іміджу країни за допомогою культурних ініціатив та проектів є важливим фактором європейської інтеграції України. Україна стає свідком потужного розвитку фестивально-конкурсного руху, що відкриває широкі можливості для розвитку виконавських форм академічної та сучасної музики, а також талановитих виконавців усіх творчих напрямів. На жаль, більшість із них залишаються непоміченими дослідниками та такими, що не знайшли висвітлення засобами масової інформації. Фестивально-конкурсний рух є важливим інструментом у підтримці талановитої молоді, створенні культурного простору та просуванні української музики та мистецтва на міжнародну арену.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термінологічно-категоріальною базою розвідки є поняття та категорії, які в подальшому постають дослідницьким інструментарієм, зокрема, «український фестивально-конкурсний рух», «музична культура», «фестивалі».

У ході дослідження тенденцій фестивально-конкурсного руху основу методологічної бази склали праці відомих науковців, зокрема С. Виткалова, А. Гаврилюка, К. Давидовського, С. Зуєва, Ю. Москвічової, Г. Хроми, М. Шведа, О. Яковлева та ін. На жаль, досліджень, які б розглядали вплив фестивалів на українське суспільство та розвиток української культури загалом, поки що обмежені. Аналіз наукових праць засвідчує, що питання взаємозв'язку фестивалів та культурного розвитку України ще потребує детального вивчення та осмислення.

Мета дослідження – розкриття особливостей, ключових тенденцій та напрямів становлення фестивально-конкурсного руху в контексті розвитку сучасної української культури.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світ дедалі більше проявляє інтерес до українського мистецтва, розуміючи, що воно є не лише невід'ємною частиною культурної спадщини нації, але й ключовим фактором збереження національної ідентичності. У цьому контексті цінними є як збереження самостійності кожного виду мистецтва як самодостатнього, так і поєднання їх або синтез, що створює насичений та багатогранний мистецький простір фестивалю. Це забезпечує діалог між різними культурно-мистецькими формами та напрямами і сприяє цілісності фестивального досвіду, що привертає широку аудиторію та популяризує його, як у своїй країні, так і за її межами. Після здобуття Україною державної незалежності, розпочалась активна фаза пошуку нових способів привернення уваги до вітчизняної культури.

Фестивалі стали одним із найбільш ефективних імпрез популяризації мистецтва, особливо з кінця ХХ – початку ХХІ ст. Той період відзначився зародженням фестивального руху в різних мистецьких галузях. В Україні, як відомо, музичні фестивалі у тому значенні, яке їм приділяє автор,

з'явилися на початку 90-х як вимушена альтернатива концертним турам щодо музичних гуртів та та артистів. Після розпаду СРСР сфера культури фінансувалася недостатньо, а колективи не мали регулярних концертів і доходів. Однак знайшлися представники, що заснували справжній український фестивальний рух «...характерною ознакою якого є те, що організатором цього руху є не держава (державні фестивалі мають дещо інше забарвлення й організуються з метою популяризації глобальніших ідей), а ентузіасти чи фанати цієї справи» [5; 184]. Останні об'єдналися, отримали підтримку української діаспори за кордоном та стали на нелегкий шлях творення нової української музичної культури. Вони знайшли справжні перлини української народної пісні в її оновлених або новаторських формах. На фестивалях з'являлися нові таланти, які з часом вийшли на міжнародний рівень та представляли нашу музичну культурну практику за кордоном, поділяючи сцену з найвідомішими світовими виконавцями. Українська музика розпочала нову еру, що охоплювала всі фестивалі країни, де тісно перепліталась із національною музичною традицією та фольклором. З'явилися нові стилі музики, що відображали нашу культуру та історію, зокрема козацька та кантівська пісня, дум-рок, коломийка-реп та ін.

Нинішній культурний простір повністю освоєний фестивальним рухом, що створює унікальну можливість для взаємодії та культурного діалогу між людьми. Фестивальні принципи комунікації охоплюють різноманітні галузі культурної спадщини. Фестивалі не лише об'єднують громаду, але є майданчиком для культурно-мистецького та творчого обміну ідеями. В сфері соціально-культурної діяльності фестивалі є багатограним процесом формування естетичної культури різних груп населення. Б. Велінець підкреслила, що «система організації культурно-дозвілєвої чи музично-театральної професійної складової значно змінює систему цінностей населення: виникає інше ставлення до національної історії, народних звичаїв, нематеріальної духовної спадщини» [4; 199]. Впродовж останніх десятиліть у культурній політиці сформувалися стійкі організаційно-творчі форми проведення фестивалів, які змогли зарекомендувати себе на різних рівнях: міжнародному, регіональному, міському. Багата тематика та різні художні напрями фестивалів накопичили чималий досвід. Як масова форма творчої культурно-дозвілєвої діяльності, фестивалі несуть у собі й виховний потенціал та сприяють всебічному розвитку особистості. У розвитку культури України фестивальна діяльність переживає піднесення, що допомагає виконавцям здобувати популярність та популяризувати культуру та традиції. «Тому нині в регіонах проводиться чимало фестивалів, провідна мета яких – національна культурна спадщина в усьому її розмаїтті, яка зацікавлює членів цього соціуму» [5; 184].

Фестивалі – це не лише форма культурної діяльності, але й важлива складова національної ідентичності. Вони дають можливість для людей країни та інших країн познайомитись зі спадщиною та культурою інших народів та збагачують завдяки обміну культурно-мистецькими практиками полікультурну комунікацію, взаєморозуміння. Фестивалі в контексті культури пам'яті допомагають зберегти традиції та культурну спадщину, що передається з покоління в покоління, і дозволяють навчатися від інших народів та культур. Відвідування фестивалів не лише забезпечує культурно-естетичну насолоду, але й розвиває і поглиблює наші знання про різноманітність світу та спільну історію. О. Яковлев зазначав: «Розвиток фестивального руху в Україні нерозривно пов'язаний із загальносвітовими культуротворчими процесами, в контексті яких фестивалі як соціокультурний феномен із кожним роком набувають поширення» [11; 59].

Дослідження фестивально-конкурсних рухів передбачає розв'язання низки соціокультурних завдань. На думку Ю. Москвичової, дослідження фестивально-конкурсних рухів передбачає розв'язання наступних завдань:

- «відтворення новітніх зразків музичного мистецтва в Україні;
- розвиток традицій просвітництва і поширення національної культурної спадщини;
- розширення інформативних та творчих зв'язків між учасниками;
- звернення до окремих сторінок національної культури та історії;
- необхідність і важливість підтримки регіональної культури як складової загальнонаціональної культури України;
- відродження традицій меценатства, тощо» [7; 127].

Фестивалі є не лише джерелом розваг та відпочинку, але й важливим інструментом культурної дипломатії, що сприяє зміцненню міжнародних зв'язків та міжкультурного розуміння. Вони є своєрідною візитівкою країни, що дозволяє показати світові її культурні досягнення та унікальність. Окрім того, фестивалі сприяють розвитку туризму, як однієї з найбільш динамічних галузей у світі, та забезпечують економічну вигоду для місцевих громад та бізнесу. У зв'язку з цим, розвиток фестивальної індустрії потребує інноваційних підходів та підтримки держави, що повинна створювати сприятливі умови для їх організації та розвитку.

Хоча фестивалі часто сприяють популяризації культури та мистецтва, а також мають соціокультурний й економічний вплив на місцевість, ім. також характерні й окремі негативні наслідки, як от конфліктність; надмірна комерціалізація та масовість фестивалів можуть призвести до втрати їхнього унікального характеру та зниження якості мистецького контенту, що надається учасниками й виконавцями. Таким чином, при організації і проведенні фестивалів потрібно враховувати можливі негативні наслідки та працювати над їх запобіганням, зокрема шляхом встановлення правил безпеки та контролю якості мистецького контенту.

Фестивальний рух з особливою атмосферою відрізняється від конкурсного тим, що останній часто супроводжується напруженою боротьбою за перемогу. На фестивалях музиканти та виконавці не змагаються один з одним, а демонструють свої таланти та навички в співпраці з іншими учасниками фестивалю. Це стимулює розвиток творчості, покращує співпрацю та обмін досвідом, надає можливість кожному учаснику виявити свій потенціал. Таким чином, фестивалі створюють атмосферу співпраці та взаємодії, де виконавці можуть виступати на рівних умовах та насолоджуватись творчим процесом, не відчуваючи напруги, яку може викликати конкурсна боротьба.

Однією з ключових відмінностей цих двох найвпливовіших «...у формуванні мистецького середовища магістральних течій – конкурсного й фестивального рухів – їх цілепокладання» [6; 95]. У фестивальному русі немає негативних викликів, пов'язаних із конкурентною боротьбою за перемогу. На відміну від конкурсного руху, де важливо посісти призове місце і отримати нагороду, фестивалі прагнуть показати розмаїття та багатошаровість культури без жорсткої оцінки та визначення кращого. Конкурсний і фестивальний рух об'єднує спрямованість на розвиток культури та мистецтва. Хоча обидва рухи є містком для талановитих виконавців та художників, які мають можливість продемонструвати свої здібності і знайти своє місце в культурному житті країни.

Конкурсний рух має на меті розвиток та підтримку мистецької творчості. Це платформа для виявлення талановитих виконавців, готових проявити свою професійну майстерність та здійснити прорив у власній кар'єрі. Участь у конкурсному русі дозволяє музикантам, художникам, танцюристам та іншим представникам мистецтва демонструвати свої творчі здібності та викликати захоплення у глядачів. Конкурсні заходи мають на меті оцінювання творчого потенціалу учасників та надання їм можливості показати свої здібності. Вони сприяють підвищенню рівня виконавської майстерності, стимулюють конкурентну боротьбу та обмін досвідом між учасниками конкурсів. Конкурсний рух – це також невід'ємна частина розвитку мистецтва та культури взагалі. За допомогою конкурсів, що проводяться на різних рівнях, від місцевих до міжнародних, виконавці отримують можливість презентувати свої творчі досягнення й на різних платформах та залучати до себе нових шанувальників. Конкурсний рух має величезний потенціал у сфері культурної дипломатії, оскільки зближує країни та культури, підтримує взаєморозуміння та розвиток міжнародних відносин. Участь у конкурсах не лише розвиває професійні навички виконавців, але й дозволяє їм стати представником своєї країни та культури, що робить вагомий внесок у розвиток міжнародних культурних відносин.

Важливим є розмежування понять «фестиваль» та «конкурс» відповідно до їх завдань. Хоча обидва заходи здебільшого утримують однаково спільну мету, зокрема просування певного культурного продукту, популяризація творчості та зближення культур, проте вони мають різні підходи та акценти. Ключове завдання фестивалю полягає у створенні масштабної культурної події, що відкриває можливості для демонстрації творчих досягнень різних культур та мистецьких жанрів. Акцент при цьому, зазвичай, спрямовується на популяризацію культури та її досягнень серед широкої аудиторії, зближенні культурних та національних спільнот. Тоді як конкурс, зазвичай, спрямований на відбір кращих виконавців або творів у певному жанрі чи напрямі. Основне завдання конкурсу полягає у визначенні переможців, які зможуть отримати додаткову підтримку та просування у своїй творчості. Однак, окрім визначення найкращих, конкурси також мають завдання з просування культури та розвитку творчих особистостей. Отже, хоча фестивалі та конкурси можуть мати спільну мету, їх підхід різний щодо досягнення цих цілей. «Конкурс дає змогу підсумувати певний етап спільної роботи конкурсанта і педагога, виступає показником її якості» [8; 127]. Отримання будь-яких нагород стає свідченням якісного виконання підібраної програми, вміння та таланту учасника. Окрім того, конкурсний рух дозволяє виявити нові таланти та забезпечити їм можливість показати свої найкращі вміння та здібності на професійному рівні. На конкурсах молоді виконавці мають можливість зустрітися зі своїми колегами з різних країн та обмінятися досвідом, що сприяє їхньому професійному зростанню та розвитку. Педагоги, у свою чергу, мають можливість оцінити рівень підготовки своїх учнів, проаналізувати виступи інших конкурсантів та визначити напрями подальшої роботи. Конкурсні досягнення постають своєрідною відзнакою для педагогів та підтвердженням їхньої професійної майстерності. «Сучасні музичні конкурси визначають кращих, виявляють лідерські якості учасників, сприяють подальшій концертній діяльності переможців» [8; 128].

Хоча конкурси можуть бути корисними для розвитку талантів та забезпечення якості виконання мистецьких робіт, вони мають як позитивний, так і негативні аспекти сприйняття учасників фестивалю: з одного боку, конкурсність як змагальність, агональність є позитивним явищем, оскільки формує активацію та розвиток творчих здібностей учасника своєрідного самоперевернення себе, стійкості та самоопанування. З іншого боку, конкурси можуть створювати негативну атмосферу:

- Конкурентна атмосфера: конкурси можуть створювати негативну атмосферу, особливо серед учасників, які мають конкурувати один з одним за перемогу. Це може викликати стрес та конфлікти між учасниками та навіть між їх прихильниками. Так, конкурсність не рідко призводить до загострення ворожнечі між різними групами, наприклад, різними школами або регіонами, які прагнуть перемогти.

- Регламентация репертуарної політики: в конкурсі можливе недооцінення здібностей та талантів учасників, оскільки відбувається конкуренція в межах визначених правил та вимог. Учасники інколи вимушені змінювати власний стиль виконання або вибір репертуару для задоволення вимог журі.

- Об'єктивність / необ'єктивність: оскільки оцінка виконання залежить від суб'єктивної думки членів журі, здебільшого вона коригується на користь певних учасників (симпатиків). Це призводить до розчарування серед учасників та їх прихильників.

Отже, хоча конкурси можуть бути корисними для розвитку талантів та підвищення якості виконання мистецьких завдань, їх вирізняє й певний негативний вплив. Участь у будь-якому конкурсі є важливим етапом для всіх учасників конкурсного руху – від молодих талантів до досвідчених педагогів. Він сприяє розвитку мистецтва та культури, знайомству з новими талантами та педагогами. Тому у сфері творчості і мистецтва часто проводяться такі заходи, як фестивалі-конкурси.

Цінним щодо дослідницької призми є класифікація фестивально-конкурсного руху. Зокрема, одним із таких заходів-подій є фестиваль-конкурс як форма культурно-мистецької події, що об'єднує конкурсний та фестивальний елементи. Його мета полягає у підтримці та розвитку талановитої молоді, просуванні нових ідей та творчих напрямів у різних сферах мистецтва. Фестиваль-конкурс утримує варіативний характер спрямованості, включаючи музичний, хореографічний, театральний, літературний та інші види мистецтва. Учасники такого заходу можуть представляти як індивідуальні виступи, так і групові, а переможці отримують різноманітні нагороди і можливості для подальшого розвитку своєї творчості.

Фестивально-конкурсний рух є важливим етапом у формуванні творчої особистості виконавця. Це можливість показати свій талант та навички, отримати незабутні враження та підвищити свій рівень майстерності в колі, де конкуренція присутня меншою мірою. Такі заходи допомагають учасникам знайти нових друзів, колег та можливих однодумців, що в подальшому може вплинути на їхню кар'єру. Фестивально-конкурсний рух також відіграє важливу роль у популяризації мистецтва та культури у своїй країні та за її межами. Виступи молодих виконавців на таких заходах привертають увагу глядачів до цього виду мистецтва, а їхні здібності та таланти можуть стати відомими світу. Важливо зазначити, що фестивально-конкурсний рух допомагає молоді формувати свої цінності та самосвідомість. Шляхом участі у таких заходах, вони набувають досвіду роботи в команді, вчаться поважати та розуміти інші культури та традиції, що сприяє соціокультурному зростанню.

Щоразу з'являється дедалі більше подій, орієнтованих на непрофесійних учасників. Особливо популярні серед них дитячі, юнацькі та студентські фестивалі-конкурси. Такі імпрези не лише розважають глядачів, але й забезпечують розвиток мистецтва в непрофесійному середовищі. Організатори фестивалів-конкурсів ставлять перед собою важливу місію – популяризувати та зберігати національну культуру, а також створювати можливості для розвитку талантів та здібностей молодого покоління. Часто такі події є підготовчою базою для майбутніх професійних артистів. Дослідник фестивальної культури М. Бахтін ціннісною вважав саму подію як форму практичної взаємодії, де «найважливіші акти, що конструюють особистість, визначаються ставленням до іншого» [2; 98].

Сучасна культура в своїх кроскультурних, мистецьких практиках відображає сучасні тенденції та потреби суспільства. Нові технології дозволяють митцям створювати досить оригінальні виступи, не можливі в інших умовах. Так, використання комп'ютерної графіки та програмування дозволяє створювати вражаючі візуальні та спеціальні ефекти, які допомагають перенести глядача у цілком новий світ. Окрім того, сучасне мистецтво стає дедалі більш інтерактивним та систематизованим за категоріями (віковими, жанровими, стильовими тощо). Саме за допомогою використання цих технологій мистецтво може залучати глядачів до активної участі в створенні та сприйнятті творів. Наприклад, виставки, де глядачі можуть змінювати образи або світло, що падає на картину, дозволяють кожному формувати унікальний досвід. Сучасне мистецтво також має тісний зв'язок зі сферою науки та технологій, тому, що мистецтво може бути використане як засіб для розвитку та розуміння нових технологій. Наприклад,

використання мистецтва в процесі навчання програмування може допомогти краще зрозуміти складні алгоритми та забезпечити більш ефективний процес навчання. С. Бережник вказує, що фестивалі здатні «...формувати імідж регіону, міста, перетворювати міське середовище; привертати пильну увагу до проблем суспільства, екології, формувати культурні потреби відвідувачів фестивалів» [3; 219].

У сучасному світі культурні події стали невід'ємною частиною нашого життя. Кількість та різноманітність фестивалів-конкурсів постійно збільшується, що свідчить про постійний розвиток та розширення культурного простору. Такі заходи є найбільш доступним та ефективним способом популяризації культури і мистецтва, сприяють розвитку творчого потенціалу учасників. Міжнародні фестивальні організації та їх асоціації, такі як «The British and International of Festivals» у Великобританії, FIDOF в США та ВГО «Європейська фестивально-концертна молодіжна ліга» в Україні, допомагають створювати та просувати у суспільну свідомість фестивальні проекти, що забезпечує взаємозв'язок і обмін досвідом між країнами. Такі організації відіграють важливу роль у розвитку культурного туризму та популяризації культури в різних країнах світу. Завдяки різноманітності фестивалів-конкурсів кожен може знайти для себе те, що стане джерелом натхнення та задоволення.

Фестивально-конкурсний рух набуває зростаючої популярності у сучасному світі, але дослідження цього явища, поряд із культуротворчим аспектом, мають соціальний та економічний ефект. Україна, як країна з багатою культурною спадщиною, також не є винятком. Створення та просування фестивалів-конкурсів може бути ефективним засобом для вирішення різних соціальних проблем.

Розглянемо українську фестивально-конкурсну мапу, яка слугуватиме емпіричним матеріалом даного дослідження. Одним із найстарших фестивалів-конкурсів в Україні новітньої доби є «Червона рута», більше відомий як фестиваль, а не фестиваль-конкурс. Його формат полягав у тому, що тут виступають відомі виконавці з піснями, знайомими глядачам. Водночас під час фестивалю проходять конкурсні змагання, оцінювання виступів, нагородження переможців, утім головною метою заходу є презентація та просування музичних талантів. Його засновником був відомий композитор та музичний продюсер В. Івасюк.

Перші роки фестиваль-конкурс проводився в Івано-Франківську та присвячувався популярній пісні «Червона рута», що стала своєрідним символом фестивалю. З часом конкурс набув статусу всеукраїнського і перемістився до Києва. Із 1989 р. фестиваль-конкурс проводиться у Чернівцях. Тут представлені учасники віком від 16 до 35 років із різних міст України та з-за її меж. Основним лейтмотивом цього фестивалю є пісня «Червона рута» у власній інтерпретації.

Фестиваль-конкурс «Червона Рута» дав початок кар'єрі багатьом відомим українським виконавцям. Цей захід є важливою платформою для популяризації української популярної музики, оскільки саме він дав поштовх для розвитку української культури та розвитку фестивально-конкурсного руху.

Наступним представником можна розглянути фестиваль-конкурс класичної та сучасної музики «Харківські асамблеї». Він слугує своєрідною візитівкою міста та збирає чимало учасників не лише з України, а й світу. Учасники демонструють свої досягнення в різних жанрах: музика, танці, вокал, театр та ін. «Харківські асамблеї» виступають своєрідним центром збереження класичного мистецтва та платформою для культурної дипломатії й представлення нових і експериментальних культурних заходів. Відбувається він упродовж кількох днів та включає конкурсну програму, майстер-класи, лекції, наукові конференції та інші заходи, пов'язані із збереженням української та європейської культури.

«Харківські Асамблеї» посідають особливе місце в культурному житті Харкова та України, вони привертають увагу широкої аудиторії та забезпечують популяризацію культурно-мистецького руху.

Відомим проектом є й міжнародний фестиваль-конкурс дитячої та юнацької творчості «Софія Київська». Він є одним із найбільших представників українського фестивально-конкурсного руху. Метою цього заходу є відкриття нових талантів, збереження української культури крізь призму знайомства з культурною спадщиною України. Проводиться він щорічно в Києві з 1995 р. Фестиваль є багатожанровим, тому він розкриває українську культуру в усьому її розмаїтті та формує її імідж. Фестиваль проходить упродовж кількох днів, під час яких учасники не лише беруть участь у конкурсі, але й майстер-класах, тренінгах, зустрічах із відомими митцями та експертами в галузі культури та мистецтва. Це – щорічний фестиваль, що проходить восени та складається з двох етапів: конкурсно-виставкової програми та гала-концерту переможців. Фестиваль-конкурс «Софія Київська» вже зарекомендував себе як важливий елемент розвитку культури в Україні. Він сприяє творчому розвитку дітей та юнацтва, стимулює їхній інтерес до культури та мистецтва, а також збереженню та популяризації української національної культури і зміцненню міжнародних культурних зв'язків.

Сучасні дослідження фестивально-конкурсного руху є важливим завданням, щоб використовувати його потенціал у вирішенні соціальних та культуротворчих проблем України і світу. У європейських країнах уже проводяться такі дослідження. Наприклад, євро-фестиваль та європейська громадськість

передбачає дослідження найбільших світових мистецьких фестивалів як середовища для транснаціональної ідентифікації. Це може допомогти вивчити як фестивалі впливають на культурний та економічний розвиток країни, а також формування суспільної думки й ідентичності. Фестивальні проекти можуть мати значний вплив на розвиток туризму, інновацій та розвитку культури в Україні. Вони постають засобом залучення іноземних інвестицій, привертають увагу туристів з інших країн, поповнюють державну казну. Окрім цього, фестивалі можуть допомогти вирішити проблеми національного характеру, зокрема збереження національної культури, мови, традицій.

Таким чином, фестивально-конкурсний рух є не лише важливим етапом у кар'єрному зростанні молодих виконавців, але й значною складовою частиною розвитку культури та мистецтва. Фестивалі та конкурси надають можливості для спілкування й співпраці між учасниками, сприяючи розвитку їхніх здібностей та знань. Фестивально-конкурсний рух є джерелом натхнення та підтримки для молодих талантів, допомагаючи їм зростати. Він допомагає зберігати та популяризувати культурну спадщину, формувати смаки та погляди слухачів чи глядачів. Але важливо зазначити, що більшість з цих впливів є контекстуальними та залежать від конкретного фестивалю чи конкурсу, його формату, організації, учасників і аудиторії.

Конкурсний та фестивальний рух – це могутні інструменти для розвитку культурного життя країни й підтримки талановитих митців. Однак, в Україні такі дослідження не мають достатньої підтримки з боку влади та громадськості. І це не дивно, адже фестивально-конкурсний рух ще не є повноцінним елементом культурної та соціальної інфраструктури країни, або ж його розглядають як справу культурної еліти. Але потрібно розуміти, що фестивально-конкурсні проекти можуть бути корисними для розвитку туризму, мистецтва та культури, а також підтримки ідентичності та національного самовизначення українського народу. Більш того, фестивальні події можуть стати платформою для вирішення соціальних проблем, таких як біженці, інтеграція молоді з малозабезпечених та соціально вразливих груп населення, підтримка та просування мистецьких проектів та молодіжних ініціатив. Дослідниця фестивальної культури Л. Бабушка акцентує увагу на тому, що «...фестиваль в культуротворчому вимірі дає можливість вести мову не лише про новітні технології, ситуацію трансформації чи образних засобів презентації інформації, а саме зміни образів буття людини» [1; 19]. Отже, необхідно почати проводити дослідження фестивально-конкурсного руху в Україні та звернути увагу на його цінність для культурного, соціального й економічного розвитку країни. Потрібно забезпечити підтримку фестивалів-конкурсів з боку влади, бізнесу та громадськості, щоб зробити їх доступними для широкої аудиторії, забезпечити їхнє стабільне функціонування. На думку О. Сапіги фестивально-конкурсний рух «...активізує культурні проекти, що презентують сучасні творчі стратегії, відповідно формуються перспективи розвитку креативних локусів культури» [9; 144].

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, варто зауважити, що ціннісним аспектом фестивально-конкурсного руху в Україні є не лише спрямованість до розважальності глядацької аудиторії та презентації нових творчих проектів, але й продукування культуротворчості. Зокрема, це полягає в збереженні та популяризації культурних традицій та національного духу. Історично фестивально-конкурсний рух мав перший етап розвитку, коли фестивалі спрямовувалися на підвищення культурного рівня населення й популяризацію національних традицій. Проте на другому етапі розвитку фестивально-конкурсного руху спостерігається тенденція зміщення акценту в бік комунікативної функції культуро-мистецької еліти. Це означає, що фестивалі стають більш елітарними, а увага приділяється більше виконавцям з високим рівнем майстерності. Таким чином, фестивалі стають важливою платформою для презентації нових творчих ідей та розвитку професійних контактів між митцями. З іншого боку, масова культура інтенсивно експлуатує культуру народного побуту та національних традицій, переймаючи частину її залишку на архетипи колективного позасвідомого у вигляді образів і символів, особливості зображення реальності, здатність до типізації та синтезу. Фестивалі в цьому контексті відіграють важливу роль у збереженні та популяризації культурних традицій нації й відродженні національного духу. Окрім того, українські фестивалі-конкурси забезпечують платформу щодо творчого самовираження та розвитку молодих талантів. Вони стимулюють розвиток та підтримку культуротворчого процесу в Україні, популяризації української мови та історії. Варто відзначити, що фестивалі-конкурси мають не лише культурну, але й економічну важливість. Вони привертають значну кількість туристів та учасників з інших країн, що сприяє розвитку туристичної індустрії та збільшенню прибутків держави. Організація фестивалів-конкурсів стимулює розвиток інфраструктури, транспортної та готельної сфери, а також сприяє створенню нових робочих місць. Однак, необхідно звернути увагу на те, що зростає інтерес до традиційних форм народної творчості й етнічних фестивалів. Це пов'язано зі збереженням культурної спадщини, відродженням національної свідомості та популяризацією національної культури в світі.

Українські музичні колективи та виконавці відомі не лише на території України, але й за її межами завдяки участі у місцевих та міжнародних фестивалях-конкурсах. Саме тут вони мають можливість продемонструвати свої таланти та вражати аудиторію якісним контентом. Беручи участь у таких заходах, митці створюють справжню культурну основу, що відповідає як високим міжнародним стандартам, так і автентичному вітчизняному контексту. Як зауважувалось у статті, нині в Україні проводиться значна кількість фестивалів різної якості та спрямованості. І хоча українські фестивалі-конкурси є невід'ємною частиною культурного та творчого життя України, їх значення в цих процесах залишається недооціненим та майже поза увагою українських дослідників. Відтак питання впливу фестивалів на розвиток української культури постає актуальним та важливим в контексті тенденцій культуротворення України.

Список використаної літератури

1. Бабушка Л. Д. Фестивація у проекції глобалізму та альтерглобалізму. *Культура і сучасність*. 2018. № 1. С. 15-20.
2. Бахтин М. М. К философии поступка. *Философия и социология науки и техники*. Москва : ежегод., 1986. С. 80-138.
3. Бережник С. І. Atlas weekend – найбільший музичний фестиваль в Україні. *Культура і сучасність*. 2019. № 1. С. 217-222.
4. Велінець Б. Фестивальний рух як чинник культурно-мистецького простору Рівненщини. *Актуальні питання культурології*. 2017. № 17. С. 197-202
5. Виткалов С. В. Фестивальний рух як культурний феномен сучасності: аналіз регіонального вектора. *Культура України*. 2016. № 52. С. 182-190.
6. Давидовський К. Ю. Міжнародний фестивальний рух у формуванні культурно-мистецького середовища України. *Світова культура і міжнародні зв'язки*. 2011. № 3. С. 94-100.
7. Москвічова Ю. О. Сучасні тенденції музичних фестивалів Вінниччини. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Серія. «Мистецтвознавство»*. 2017. № 24. С. 126-133.
8. Романенко А. Р. Музичний конкурс як соціокультурний феномен у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в онтологічному дискурсі*. 2016. № 1. С. 126-129.
9. Сапіга О. В. Фестиваль як sub special простір у культурі дитинства. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Серія. «Культурологія»*. 2021. № 39. С. 140-146.
10. Швед М. Тенденції розвитку міжнародних фестивалів сучасної музики в Україні на новому етапі (1990–2005 рр.): автореф. дис... канд. миств.: 17.00.01. Львів, 2006.
11. Яковлев О. В. Фестивальний рух як чинник інтеграції та збереження національного культурного ландшафту. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв*. 2018. № 4. С. 56-60.

References

1. Babushka L. D. Festyvatsiia u proektsii hlobalizmu ta alterhlobalizmu. *Kultura i suchasnist*. 2018. № 1. S. 15-20.
2. Bakhtyn M. M. K fylosofyu postupka. *Fylosofya u sotsyolohyia nauky u tekhnky*. Moskva : ezhehod., 1986. S. 80-138.
3. Berezhnyk S. I. Atlas weekend – naibilshyi muzychnyi festyval v Ukraini. *Kultura i suchasnist*. 2019. № 1. S. 217-222.
4. Velinets B. Festyvalnyi rukh yak chynnyk kulturno-mystetskoho prostoru Rivnenshchyny. *Aktualni pytannia kulturolohii*. 2017. №17. S. 197-202
5. Vytkalov S. V. Festyvalnyi rukh yak kulturnyi fenomen suchasnosti: analiz rehionalnoho vektora. *Kultura Ukrainy*. 2016. № 52. S. 182-190.
6. Davydovskiy K. Yu. Mizhnarodnyi festyvalnyi rukh u formuvanni kulturno-mystetskoho seredovyshecha Ukrainy. *Svitova kultura i mizhnarodni zviyazky*. 2011. №3. S. 94-100.
7. Moskvichova Yu. O. Suchasni tendentsii muzychnykh festyvaliv Vinnychchyny. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku. Serii. «Mystetstvoznavstvo»*. 2017. № 24. S. 126-133.
8. Romanenko A. R. Muzychnyi konkurs yak sotsiokulturnyi fenomen u formuvanni profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva. *Muzychne mystetstvo v ontolohichnomu dyskursi*. 2016. № 1. S. 126-129.
9. Sapiha O. V. Festyval yak sub special prostir u kulturi dytynstva. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku. Serii. «Kulturolohii»*. 2021. №39. S. 140-146
10. Shved M. Tendentsii rozvytku mizhnarodnykh festyvaliv suchasnoi muzyky v Ukraini na novomu etapi (1990–2005 rr.): avtoref. dys... kand. mystv.: 17.00.01. Lviv, 2006.
11. Yakovlev O. V. Festyvalnyi rukh yak chynnyk intehratsii ta zberezhennia natsionalnoho kulturnoho landshaftu. *Visnyk Nats. akad. kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. 2018. № 4. S. 56-60.

UDC 78.03:[7.079:7.092](477)(045)

THE FESTIVAL AND COMPETITION MOVEMENT IN THE PROJECTION OF THE UKRAINIAN CULTURAL DEVELOPMENT

Menko Nazar – postgraduate Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, Kyiv

The article examines the festival and competition movement in Ukraine as a complex contemporary cultural and artistic phenomenon in the dynamics of its development. The purpose of the article is to reveal the peculiarities, key trends,

and formation of this movement in the aspect of the development of Ukrainian culture. The features of the formation and development of the Ukrainian festival and competition movement as a project activity for the development of cultural life in Ukraine and support of talented artists are analyzed. The analysis of selected scientific sources made it possible to outline the key aspects of understanding the phenomenon of the Ukrainian festival and competition movement. It has been found that with the development of the complex phenomenon of the festival and competition movement as one of the leading vectors of contemporary creativity, there is a need to form and systematize promising directions of Ukrainian cultural heritage in the context of the festival and competition movement. The valuable aspects of the festival and competition movement in the development of Ukrainian culture since independence have been determined. Attention is focused on the common and distinctive features of the festival and competition movements. Ukrainian festival and competition map is presented as an empirical research base.

The aim of this paper is to reveal the features, key trends, and directions of the festival-competition movement formation in the context of the development of modern Ukrainian culture and its influence on the creation of human cultural mentality.

Research methodology. Theoretical methods and techniques of information gathering for studying material were analyzed. The terminological and categorical basis of the investigation was the concepts and categories that were research tools, the Ukrainian festival and competition movement, music culture, and festivals, in particular. The empirical basis is presented by a map of the festival and competition movement in Ukraine

Results. It has been determined that the festival and competition movement in Ukraine is an essential tool in supporting young people and creating a cultural space. It also develops and popularizes Ukrainian culture in the international arena and is one of the factors of the European integration of Ukraine. Common and distinctive features of the festival and competition movements are described. The key aspects of understanding the phenomenon of the Ukrainian festival and competition movement are defined. The potential of the festival and competition movement to support talented young artists in the cultural activity is described.

Novelty. The festival and competition movement reveals itself as a complex cultural and artistic phenomenon in the dynamics of its development. Analysis of this topic can become an essential tool for forming and systematizing the prospective directions of Ukrainian cultural heritage in the festival and competition movement.

Key words: musical culture, aesthetic culture, festival, Ukrainian festival and competition movement, competition, art.

Надійшла до редакції 18.05.2023 р.

УДК 659.4:304.44

НОВІ МЕДІА ТА СУЧАСНА МЕДІАКУЛЬТУРА

Уварова Тетяна Іванівна – кандидат мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри мистецтвознавства та загально-гуманітарних дисциплін,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса
<https://orcid.org/0000-0003-2628-7399>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi45.648>
uvarovatajana@gmail.com

Розглядаються нові медіа як явище сучасної медіакультури. Нові медіа досліджуються як технологічний процес, який з виникненням і розповсюдженням Інтернету сприяв формуванню інформаційної глобальної системи. Зазначено, що нові медіа пов'язані з процесом *дигіталізації*, тобто переведення інформації у цифровий формат. Проаналізовані основні характеристики нових медіа: *мультимедійність* – як надання різноманітних за своєю природою форматів інформації в одному медійному джерелі; *персоналізація* – як орієнтація на користувача інформації; *інтерактивність* – як активна участь користувачів у створенні й розповсюдженні контенту та *конвергенція* – як злиття різних медіа на одній технологічній платформі.

Досліджено основні впливи нових медіа на становлення і формування сучасної медіакультури. В першу чергу – трансформація інформаційної парадигми, що викликана доступністю, швидкістю та надлишковістю інформації. Акцентовано увагу на якості інформації у сучасному медіапросторі. Розглянуто питання впливу нових медіа на формування медіа-реальності і віртуалізацію дійсності. Визначено, що провідну роль у віртуалізації реальності відіграють соціальні мережі. В них віртуальність і симулятивність стають нарівні з реальністю, тобто мають однаковий онтологічний зміст. Зроблено висновок, що формування нової медіакультури закономірним еволюційним етапом. Особливу увагу у сучасності слід приділити розвитку медіаграмотності та відповідальності за створений і розповсюджений контент.

Ключові слова: нові медіа, медіареальність, конвергенція, інтерактивність, персоналізація, мультимедійність, дигіталізація, медіакультура.

Постановка проблеми. Актуальність культурологічних досліджень нових медіа полягає у науковому розумінні сутності, потенціалу та перспектив їх впливу на всі сфери життя. Вважаємо, що дослідження проблем функціонування нових медіа є важливим теоретичним завданням і має практичне